

КНЯГИНЯ АНАСТАСІЯ ЗАСЛАВСЬКА - ЗАМОВНИЦЯ І ФУНДАТОРКА ПЕРЕСОПНИЦЬКОГО ЄВАНГЕЛІЯ

Неповторною пам'яткою української культури, вершиною українського рукописного мистецтва вважається Пересопницьке Євангеліє. Це перший з відомих нам повний переклад канонічного церковнослов'янського євангельського тексту тогочасною українською мовою.

Робота над створенням книги розпочалася 15 серпня 1556 р. у Троїцькому монастирі в селі Двірці на Хмельниччині, закінчилася 29 серпня 1561 р. в Пересопницькому Пречистенському монастирі, що в колишньому давньоруському місті Пересопниця (нині - село на Рівненщині).

“*Благовірною і христоробивою*” фундаторкою цього справжнього літературного і мистецького шедевру стала, як зазначається в рукописі, княгиня Анастасія Заславська-Гольшанська - волинська поміщиця, яка спричинилася до активного опору частини православних культурно-освітніх діячів краю войовничому католицизму. Саме вона зуміла реалізувати найголовнішу ідею свого часу - переклад Святого Письма на живу народну мову, а також уживання народної мови в Богослужінні. Про це в післямові до Євангелія сказано, що переклад зроблений “*для ліпшого врозуміння люду християнського посполитого*”.

Те, що саме княгиня Анастасія Заславська здійснила цю велику справу, на нашу думку, не було випадковістю. Адже вона була представницею відомого українського княжого роду князів Гольшанських-Дубровицьких. Цей волинський рід виводить своє родове коріння з дому святого Великого князя Володимира, хрестителя України-Русі. Першу писемну згадку про цей благовірний княжий рід знаходимо в “*Літописі руському*” під 1184 р., коли наші князі розбили половців, і серед них був і князь Дубровицький Гліб Юрієвич, правнук князя Святополка Турівського і Київського¹.

Батько Анастасії, Юрій, був великим благодійником святих обителів і храмів, особливо Києво-Печерської Лаври, в першій половині XVI ст. Князі Гольшанські-Дубровицькі володіли в північному Погоринні цілою волостю, їм належав уділ Дубровицький,

і у своїх володіннях тоді ще православні князі, щоб захистити себе і своїх підлеглих від ворожих нападів та нищення, будували фортеці і замки - в Дубровиці, Висоцьку, Городно тощо. Щоб захистити людські душі від скверни, засновували вони у своїх володіннях монастирі, будували храми Божі, щоб у них віками плекалась непогасна віра Христова - святе українське православ'я. Також наповняли вони святині Богословськими книгами, іконами, хрестами, плащаницями тощо, оздоблювали, розмальовували монастирські і парафіяльні храми, давали десятину на обителі Божі з своїх ланів, лісів, озер².

У цій побожній княжій родині народилася і українська православна свята Іуліанія, чії моці і до сьогодні знаходяться в Ближніх (Антонієвих) печерах Києво-Печерської Лаври³.

Сам князь Юрій Гольшанський був похований в Київському Михайлівському Золотоверхому монастирі.

Отже, бачачи великі і святі справи свого батька та сестри, своїх дідів і прадідів, які будували храми і монастирі і самі були священиками та ченцями в них, надихалася на богоугодні справи і Анастасія Заславська.

Здійснити свій задум Анастасія Юріївна змогла лише після смерті свого чоловіка, Кузьми Івановича Заславського, коли прийняла монаший постриг при Святотроїцькому монастирі в Заславлі, де невдовзі стала ігуменею Парасковією. Таким чином, набувши статусу автономного владики, вона не потребувала нічиїх благословень на переклад. Величезні ресурси були вкладені в цю справу. Слабка поліська жінка розпочала та зуміла завершити справу, на яку до того не зважувався ніхто. Подолавши п'ятирічну тернисту стежину, вона подарувала людям довгоочікуване Святе Письмо їхньою рідною, цілком зрозумілою мовою.

¹Літопис руський. - К., 1989. - С.333.

²Рожко В. Православні монастирі Волині і Полісся. - Луцьк, 2000. - С.376-377.

³Патерик Печерський, або Отечник. - К.: Києво-Печерська Успенська Лавра, 2004. -С.337-340.